A magyar kivándorló Amerikában.

Egy amerikai magyar lap jubileumi számában Kemény György tollából érdekes cikk jelent meg, mely nagyszerű világot vet Amerikában élő véreink lelkiéletére. Néhány év előtt − írja a cikkíró − South Bendben jártomban összetalálkoztam végre néhai *Ádám* Pistával, aki hajdanában halász volt a Fertőn s Amerikában olyan világvándor, csárdai mindenes, ráadásul peMg régimódi népénekes, hegedűs lett belőle.

Mondanom sem kell, hogy csárdában találkoztunk, ahol a búsuló magyarok éppen a − repülőgépről beszélgettek, mikor lassankint egymáshoz melegedtünk, egyszer csak kitört Ádám Pistából a virtus, hogy „aszongya hogy”:

Nagy Ociján tenger vize
Ne hánd a hullámod,
Úgy is tudod régen láttam
Szép Magyarországot.
Ha még eccer megláthatom.
Megmaradok benne .
Nem kell nekem soha többet
Amerika kincse.

Kíváncsi voltam, hogy vajjon az új foglalkozásmód nótára hangolja-e a magyart, amire a következő nótával felelt:

Ne csodálkozz rajta, hogy én hervatt vagyok,
Kilenc esztendője, hogy köszörűs vagyok.
Tizediket tőtöm az Alber gyárába,
Vasat köszörülök farmerok számára.

Ez a nóta az Oliver-gyárban dolgozó magyar köszörűsökről szól, akik valósággal lassú halódásban töltik életüket a gyilkos köszörűknél, amelyek a tüdővészt lehelik beléjük lassan, de biztosan.

Ádám Pista később vígabb nótába kezdett, amely egy régi katona-nótára emlékeztet, de a kivándorló magyar a saját viszonyaira alkalmazta ilyen módon:

Eljöttem én jóbarátom
Nagy Amerikába.
Beőtöztettek itt engem
Csúf német ruhába.

Az egek is meghasadnak.
A csillagok sírnak,
Hogy a magyar emberre itt a
Il csúf ruhát húznak.

Rám attak egy bé pantallót.
Egy iszonyú sapkát.
Bánatomba elkerítem
Azt a rézangyalát.

Ha felhúzom a pantallóm,
Itt-ott vagyok benne.
Ha felveszem a bakancsot,
Úgy csosztatok benne.

Ha felteszem a sapkámat,
Leér a vállamra;
Nem merek rátekinteni
A magyar lányokra.

Jaj Istenem mit csinállak,
Megölöm magamat.
Nem merem megszólítani
Kedves galambomat.

Akit magyar öltözetbe
Az ölembe vettem:
Rám se tekint, mint a páva
Úgy elmegy mellettem.

A nemzeti büszkeség is kitört Ádám Pistából a következő nótában:

Amerikába gyüttem ki munkásnak;
Hajón hoztak, hogy én gyalog ne járjak.
Járjon gyalog a tót, polák, vagy olá,
Nem érdemes hajót adni az alá.

Lehetséges, hogy a fönti nóták egy része az Ádám Pista lelkében született meg, de valószínűbb, hogy ide-oda való vándorlásában szedte össze azokat és szerves egészet csinált belőlük az ő egyszerű, de mégis költői lelke.

Azóta sokfelé kutattam, figyeltem és irkáltam amerikai magyar nóták után. És rájöttem, hogy a magyar nótának Amerikában is az a legfőbb ismertető jele, hogy dalolni dalolják, de el nem mondják, s még kevésbé írják le valahol. Mégis sikerült összegyűjtenem néhányat.

Utóbbi időben az amerikai bevándorlási hatóság ugyancsak megrostálja a bevándorlókat, akik jobban félnek a „a kacengárdá”-tól, mint a magyar csendőrtől. Soknak reménységét lefagyasztja a könyörületet nem ismerő bevándorló hatóság. A deportálásra ítélt magyarok nótaszóban siratják el keservüket. A „Magyar menház” egyik tisztviselője említette, hogy négy deportálásra ítélt magyar a következő nótába öntötte ki bánatát:

Nem megyünk, nem megyünk
Pencelvánijába,
De csak itt maradunk
A kacengárdába.

A hazai földhöz való ragaszkodás, a szülőföld után való sóhajtozás váltja ki a bújdosó magyar lelkéből a nótát, amint az alábbi mutatja:

Fehér holló, jaj de régen bújdosol;
Nem láttad-e a galambom valahol?
Láttam bizony a nyújorki dipónál,
Hajójegyet váltott ott az ágentnál.
Nevijorkból elindul a gőzhajó,
Szomorkodik rajta a sóik utazó;
Árbocára selyem zászló van tűzve,
Isten hozzád Amerika örökre.
Kapitány úr, jól vezesse a hajót,
Magyarországnak vegyen direkciót.
Ott vár engem feleségem, gyermekem,
Akikért megreped a gyenge szívem.

A legkedveltebb és így legjobban elterjedt nóta a következő:

Hallottam Amerikáról
Sok szépet beszélni,
Elindultam én is oda
Szerencsét keresni.
He engemet a rossz talál
És a jó elkerül:
Boldogtalan a világon
Én vagyok egyedül.
Nem okozhatok én senkit,
Magam vagyok oka;
Nem kísért ki a falumból
Senki karonfogva:
Se a bíró, se a csendőr,
Se a falu szája,
Csak az átkos pénzvágy hozott
Az idegen tájra.

A következő nóta egy jól ismert kurucdalnak a bújdosó magyar viszonyaira való alkalmazásában jelentkezik és az elhagyott feleség után való vágyakozás nyilatkozik meg benne:

Jaj, de nagyon tornyosodik
Fejem fölött a felhő;
Talán bizony óhazából,
Magyarország felől jő.
Oly epedve, bánatosan
Nézegetek utána;
Jaj, Istenem, csak egy szóra
Fejem fölött megállna.
Állj meg felhő, barna felhő,
Ha szép hazámból jöttél;
Az én gyászos homlokomra
Csak egy pár cseppet ejtsél.

Hátha abba a pár cseppbe
Orvosságom ottan lenne,
Óhazában értem síró
Feleségem bús könnye.

A föntinek éppen megfordított ja a következő, amely az óhazában hagyott feleség hűtlenségét panaszolja :

Amerika határába
Leszállott egy vándor páva.
De sok levél a szájába,
A magyaroknak számára.

Mindenkinek vigat hozott,
Csak nekem szomorút hozott;
Az van a levélbe irva,
Hogy a feleségem csalfa.

Ugyan páva mit gondoltál,
Hogy ily bus levelet hoztál?
Nem gondoltam én egyebet:
Feleséged másat szeret.

A szerelem is megszólalt a bújdosó magyar nótájában. Az oakdalei legény panaszkodik, hogy kedve hervadozik a gyárban:

Az oakdalei dugógyárnak
Bádog a teteje,
De sok magyar legénynek ott
Hervad a kedvese.
Az enyém is benne van
Az én édes babám;
Bánatosan ki-kinéz
Rostélyos ablakán.

Valósággal drámai hatású a következő nóta:

Hamiltoni Ferry utcán
Véges végig járok . . .
Hó esik az útra,
Hideg szellő fújja;
Barna kislány bánatosan
Kiáll a kapuba.

Hamiltoni Ferry utcán
Véges végig járok . . .
Barna kislány várja,
De hiában várja;
Azt a szölke magyar legényt
Megölte a bánya.

Némelyik nóta dicséri a nehéz foglalkozást, mint például ez:

Szép élet a bányász élet,
Egy finánccal nem cserélget.
Bánya mélyén a munkája,
A misziszke a babája
Csuhája!

Csak egy eltévedt nótácska dicséri a földművelést, az is a Lousiana állambeli Árpádhon nevű magyar telepről való. Szól pedig imigyen:

Árpádhonba szeretnék lemenni:
Csak ott lehet szeretőt szerezni.
Kökényszemü árpádhoni lányok,
Pünkösd napján lemegyek hozzátok.

Ahol a sok földi eper terem,
Onnan való lesz a feleségem;
Kiválasztok a sok közül egyet.
Kit az Isten számomra teremtett.

Piros pünkösd vasárnap reggelén
Esküdött egy árpádhoni legény;
Szamócába nőtt fel a kedvese,
Isten áldja meg őket örökre.

A csalódott kivándorló így kesereg:

Tegnap kaptam jó anyámtól levelet
Gyere 'haza édes fiam, ha lehet.
Hazamennék, nincs egy betyár tallérom,
Akivel a hajójegyet megváltom.

(Szomorú az édesanyám háztája;
Mert a fia kint van Amerikába.
Nem is lesz az víg tán egyhamarjába,
Itt sínylődik a gibbsi fűrészgyárba.

Nagyon jellemző a következő nóta, amely szerint az Amerikában csalódott farmer visszamegy Magyarországra, de otthon se tud megmaradni.

Szánt az ökör, bus a gazda,
A bú, gond őt igen bántja;
Az adósság húzza,
Megfagyott a búza.

Haza gondol liajnaltájba,
Busán felsóhajt magába:
Ott maradni jobb lett vóna,
Ahol kalászos a róna.

Eladom mindenem,
Megveszem tiketem,
S visszamegyek riva
Az öreg kontriba.

Odahaza se jó,
Igen sok az adó;
Sok a végrehajtó,
Jegyző, szolgabíró.

Veszi vándorbotját,
Széles tengeren át
Visszaindul fázva
Nagy Amerikába.

A régi magyar nótáknak helyi viszonyokra való alkalmazása szinte határtalan.

Nevijorki kikötőbe áll egy hadihajó,
Tetejibe, tetejibe nemzeti lobogó.
Fújja a szél fújja; hazafelé fújja,
Kilenc éves Amerikás megy az ókontriba.